

Biskop Atle Sommerfeldt:
VISITASFOREDRAG RAKKESTAD SOKN
24.september 2017

«DEN SKAPENDE ÅND OG DEN KRAFTIGE HÅND»

*«Fram fra urtidens natt har du vokset deg flott,
der du ligger så mektig og stor.
Takk den skapende ånd og den kraftige hånd,
som har formet den bygd hvor vi bor»*

Slik lyder siste vers i «Min hjembygds sang», med tekst av Olaf Tangen og melodi av Ivar Filtvedt. Denne sterke identiteten er fortsatt levende blant de mange rakstingene jeg har møtt i løpet av visitasuken.

Rakkestads historie har lange røtter. De tre boplassene på **Høgnipen** er 10.000 år gammel. Mye tyder på at de første rakstinger også var de første nordmenn, og det har vært sammenhengende bosetning her helt siden eldre jernalder. De gode jordbunnsforholdene har i hele historien dannet grunnlaget for **jordbruksbygda** Rakkestad.

Betydelige mengder **gravfunn** fra tiden rundt Kristi fødsel – de største på gårdene Gjulem og Holøs – vitner om menneskets forsøk på å etablere en relasjon til kreftene som ligger til grunn for vår eksistens. Funn av offerskåler og helleristninger– de eldste på Bjørnstad gård – er tegn på organisert religionsutøvelse der rakstingene ville blidgjøre de utenomjordiske makter og sikre gode avlinger og livsvilkår.

Ved kristningen ble gravhaugene og de gamle kultstedene avløst av nye helligsteder i bygda. Den praktfulle **Rakkestad kirke** fra seint 1100-tall, offisielt år 1200, fremstår i dag som kommunens fremste identitetsmarkør og tradisjonsbærer. Kirkebygg ble også reist i **Os** (i middelalderen, dagens kirke er fra 1830-årene), **Degernes** (1300-tallet, dagens kirke er fra 1863), samt på Gyrdanir/Gjulem og Ytterskogen. De to siste soknekirkene eksisterer ikke lenger, men den gamle soknestruturen lever i dag videre i kommunevåpenets fem kløverbladsnitt.

Kommunevåpenets dype grønnfarge formidler at **jordbruk** har vært den viktigste næringen i Rakkestad gjennom hele bygdas historie. Jordbruket har gitt grunnlag for brød og inntekt samtidig som det viktigste sosiale skillet gikk mellom jordeiende bønder og leilendinger, senere husmenn. I følge bygdehistorien var menneskenes sosiale og økonomiske liv på 1600-tallet direkte avhengig av hvilken stand man tilhørte innen jordbruket. Fra 1723 til 1835 ble antallet husmenn mer enn femdoblet, fra 61 til 308. Rakkestad hadde også en betydelig andel såkalte «innerster» (139 i 1783). Disse manglet både fast bosted og arbeid. På grunn av et svært lite mekanisert jordbruk og dermed behov for billig manuell arbeidskraft, holdt de sosiale forskjellene seg lenger i Rakkestad enn mange andre steder som tidligere gjennomgikk moderniseringen av Norge.

Kirken har tradisjonelt engasjert seg for å forbedre folks levekår. Sokneprest Hans Hammond (1782-1792) var svært opptatt av å effektivisere jordbruket i Rakkestad, blant annet når det gjaldt gjødsling og bearbeidelse av jorda, men møtte mye motstand blant bøndene. Han hadde forsøkt å få bøndene til å bruke spade, men dette lot seg ikke gjøre «da man her i egnen så nødvendig vil bruke spaden til jordas bearbeidelse». Etter en tid konkluderte han: «Man dømte meg fra forstanden». Her har mye endret seg!

I dag arbeider 11,4% av de sysselsatte i kommunen i primærnæringene, langt flere enn tilsvarende andel i Østfold (2,6%) og Norge (3,2%). Rakkestad er dermed en av landets største jordbrukskommuner med 250 gårder i drift. **Rakkestad og Degernes Bondelag** er Norges største lokallag med rundt 600 medlemmer. Under visitasen var det stimulerende å høre lederen for bondelaget orientere om vilkårene og utfordringene for dagens landbruksnæring. Det er imponerende å se den store omstillingsevnen næringen viser i møte med de krevende politiske kravene om markedstilpasning og effektivisering, men også i møte med den globale klimakrisen. I tidligere tider kunne uår og gamle landbruksmetoder føre til armod og stor nød blant befolkningen. Dagens velferdsstat gir mennesker et helt annet sikkerhetsnett, samtidig som den store slitastjen og usikkerheten omstillingene medfører for mennesker i dag ikke må undervurderes eller overses.

Parallelt med en utviklingsvillig og livskraftig landbruksnæring har Rakkestad de senere årene utviklet et mer differensiert næringsliv, særlig knyttet opp til **Rakkestad og Rudskogen Næringspark**. Under visitasen fikk jeg en spennende samtale med ledelsen i **Slåttlandgruppen**, som «fra dypet av de norske skoger» har utviklet spisskompetanse innen olje, gass og marin virksomhet og har begynt arbeidet med å utvikle produkter uavhengig av oljeutvinningen.

Da Rakkestad ble stasjonsby i 1882, utviklet det seg et bredt spekter av varehandel og tjenesteyting, slik Eva Bjørnstad fra **Rakkestad Historielag** så levende kåserte om under visitasen. I dag har Rakkestad sentrum et bredt servicetilbud til befolkningen med omfattende planer for boligbygging.

Kommunens visjon er å videreutvikle et lokalsamfunn preget av **mangfold og samhold**. Visjonen er forankret i bygdenes historie, og gir en god og verdibasert retning i håndteringen av fremtidens muligheter og utfordringer med en mer mangfoldig befolkning.

DEN NORSKE KIRKE I DAGENS RAKKESTAD

Siden 1000-tallet har kirken vært den institusjonen som det store flertallet av befolkningen i Rakkestad har tilhørt og søkt til i glede og sorg, til livstolkning og livshjelp. Slik er det fortsatt. I 2016 var 77,3% av befolkningen i Rakkestad medlemmer i Den norske kirke, noe som er en nedgang fra 83,6% ved forrige visitas i 2009. Men antallet medlemmer har økt i samme periode, fra 6282 i 2009 til 6317 i 2016.

Andel medlemmer i andre kristne kirkesamfunn er på 5,8% av befolkningen - der katolikker er den største gruppen - mens andelen som tilhører ikke-kristne tros- og livssynssamfunn er på 3,8%. Blant disse er ulike muslimske fellesskap den største gruppen.

Åndelig utvikling: Gudstjenestelivet

Gudstjenesten er kirkens hjerteslag og grunnleggende handling. I kirkens rom kommer Den treenige Gud oss i møte som den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus. I Ord og sakrament inviterer Gud oss til et nådens fellesskap med seg. Den norske kirke i Borg sitt første strategiske mål frem mot 2020 er derfor at flere deltar i og opplever gudstjenesten som et inkluderende og trosstyrkende fellesskap.

Rakkestad har en stabil og **god oppslutning om gudstjenestene** i soknet, med et gjennomsnitt på 89 deltakere på søn- og helligdagsgudstjenestene i 2016. Det er på samme nivå som ved forrige visitas. På gudstjenester utenom søn- og helligdagene har det vært en markert økning i gjennomsnittlig deltakelse, fra 148 i 2009 til 308 i 2016. Til sammen var det 9421 mennesker som deltok på gudstjenester i Rakkestad i 2016. Det er en liten økning siden forrige visitas, selv om antall gudstjenester er noe redusert. Hvert medlem deltar i gjennomsnitt på 1,25 søn- og helligdagsgudstjenester i året, noe som ligger litt høyere enn gjennomsnittet for bispedømmet (1,22). I tillegg deltar over 8000 i gravferder. Det er langt fra tomme kirker i Rakkestad!

Rakkestad har gode tradisjoner med å feire «**Gudstjeneste for alle**», som synliggjør mangfoldet i Kristi kropp. De månedlige **generasjonsgudstjenestene** på menighetshuset Holøsåsen samler bredt fra alle aldersgrupper og bidrar til samhold mellom generasjonene, samtidig som det skaper et mangfoldig gudstjenesteliv og gir travle familier en god mulighet til regelmessig gudstjenesteliv. Denne og tilsvarende arenaer bør derfor videreutvikles.

Et forsterket samarbeid med bredden av **lokale lag og foreninger** slik vi i dag fikk oppleve under visitasgudstjenesten med **Bygdekvinnelaget**, bør prioriteres. Med det gode gudstjenestearbeidet som drives i kirkene i Rakkestad bør det være en målsetning å øke den gjennomsnittlige gudstjenestedeltakelsen på søn- og helligdagsgudstjenester til nærmere 100 i de neste årene. Ett grep for å videreutvikle gudstjenestelivet kan være å re-etablere **gudstjenesteutvalget**, som gjorde et solid arbeid i forbindelse med utarbeidelse av den lokale grunnordning i soknene.

Lekmannsorganisasjonene har tradisjonelt stått sterkt i Rakkestad, og det er gledelig at ulike lag og foreninger innen Den norske kirke slutter opp om kirkens hovedgudstjenester. Under møtet med lekmannsorganisasjonene onsdag kveld var det inspirerende å høre om det omfattende arbeidet som drives i de ulike foreningene. Det ble også tydelig at det er et større potensiale for styrket koordinering og økt samhandling, slik at budskapet om og erfaringen av Guds mangfoldige nåde inkludere flere. Jeg vil anbefale lokalkirken til å invitere foreningene til en samtale om hvordan man gjensidig kan forsterke hverandres virksomhet. Menighetsrådet bør også utvikle **misjonsavtale(r)** med en eller flere av organisasjonene i Samarbeidsrådet for Menighet og Misjon (SMM).

Biskopen har i tråd med Kirkemøtets beslutning bedt om at det feires **nattverd** i minst 75% av gudstjenestene på søn- og helligdager. Det er gledelig at man i 2016 feiret nattverd på 70% av søn- og helligdagsgudstjeneste, mot 40% ved forrige visitas. Antall nattverddeltakere per gudstjeneste har også økt, fra 34 i 2009 til 53 i 2016. Denne økningen er en del av nattverdvekkelsen vi har sett i Den norske kirke både i bispedømmet og nasjonalt de siste årene. Det er viktig å videreutvikle en kultur og forkynnelse som gir alle dømte frimodighet til å delta

i nattverden – særlig barn, unge og dåpsfamilier – og overvinne de menneskeskapt hindringene mange opplever når det blir invitert til nattverdfeiring.

Antall **vigsler** varierer fra år til år, med et gjennomsnitt på 15 de siste fem årene. Biskopen har åpnet for at vigsler kan finne sted også utenfor kirkerommet på steder som egner seg til gudstjeneste, og at man tilbyr enklere vigsler i kirkerommene. Flere vigsler styrker ekteskapet som en forpliktende organisering av samlivet og øker kirkens kommunikasjon med mennesker i en viktig livsfase. Det er slett ikke å anbefale å gjøre som sokneprest Søren Nielsen da han i 1674 meldte en brudgom til fogden fordi kona hans hadde stått brud i Rakkestad kirke med utslått hår, enda det hadde vist seg at hun senere nedkom for tidlig.

I Rakkestad sokn er Linnekleppen og Bygdetunet permanent godkjent som vigselssteder utenfor kirkene. Rakkestad kirke, med sitt vakre korparti, er særlig egnet for enklere vigsler i kirkerommet for par som av ulike grunner ikke ønsker et storslått kirkebryllup.

Gravferdsseremoniene og gravferdsforvaltningen er en helt grunnleggende del av kirkens kjerneoppdrag. Kirkens rolle som gravferdsforvalter sikrer en god, erfaren og respektfull forvaltning for alle. I Rakkestad blir nær 100% av alle døde gravlagt ved kirkelig seremoni. Det høye tallet vitner om svært høy kvalitet i kirkens tilstedeværelse og ledsagelse av mennesker i livets tyngste stunder. Gravferdsforvaltningen i Rakkestad har en god og tett samhandling mellom alle kirkelige aktører, fra administrativt personale til prester, organist og gravlundsarbeidere. Også her i Rakkestad meldes det om at gravlundene har blitt et viktig sted for sorgbearbeiding gjennom lystenning, beplantning og jevnlig besøk. Det bør forsøkes å legge til rette for **åpne kirker** på tidspunkter der mange mennesker oppsøker gravstedene for å pynte og tenne lys for å skape en forbindelse mellom lysene på graven og dåpslyset, lysene på kirkens alter og i lysgloben som forkynner Kristus som verdens lys.

Musikk er en helt sentral del av kirkens gudstjenestefeiring, tilbedelse og kulturformidling. En særlig styrke ved den kirkemusikalske virksomheten i Rakkestad er de gode tradisjonene for å involvere bygdas rike musikkliv med kor, sang- og musikkgrupper, storband og korps i gudstjenestene. Det nyetablerte Degernes Rock Kids bidrar særlig inn på familiegudstjeneste. Slik berikes gudstjenestelivet, helt i tråd med bispedømmets målsetning. Det blir en viktig oppgave for den nye organisten å videreutvikle et rikt og mangfoldig musikkliv, gjerne i form av en bredt forankret **kirkemusikalsk plan**.

Undervisning: Dåp og dåpsopplæring

Dåpen er kirkens grunnleggende handling, samtidig som den er en stor familiebegivenhet og tradisjonsbærer. Det andre strategiske målet for Den norske kirke i Borg er derfor at flere søker dåp og deltar i trosopplæringen. Antall dåp i Rakkestad holder seg relativt stabilt, og viser en økning fra 70 dåp i 2012 til 76 dåp i 2015. Men i likhet med andre sokn i bispedømmet er det også i Rakkestad flere foreldre som er medlem i Den norske kirke som ikke bringer barna sine til dåp. I 2013 var det 89,6% av medlemmene som brakte barna sine til dåp, men i 2016 var denne andelen sunket til 81,3%. Særlig betydelig var nedgangen fra 2013-15, da andel sank med hele 7,9%.

Selv om dette fortsatt er bedre enn gjennomsnittet for bispedømmet (75%), må det bli en høyt prioritert oppgave for stab og menighetsråd å sette i gang arbeidet med å utvikle en helhetlig strategi og tiltak som kan øke befolkningens frimodighet til å bringe barna sine til dåp. Dåpsinvitasjon til nybakte foreldre må videreføres. En bredere markedsføring av dåp, innmelding av dåp på nett forsterket dåpsforkynnelse, utprøving av dåp på andre tidspunkter og drop-in-dåp er eksempler på tiltak.

Kirkens **trossopplæringsreform** har som mål at alle døpte og tilhørige i alderen 0-18 år skal få grunnleggende innføring i troens innhold. Oppslutningen om trosopplærings ulike breddetiltak er varierende, med stabil oppslutning om småbarnssang og konfirmasjon, og svært god oppslutning om 4-årsboken. Jeg registrerer imidlertid at man de to siste årene ikke har lyktes med å gjennomføre nasjonale breddetiltak som Tårnagenter og Lys Våken på grunn av for få påmeldte. Det må derfor gjennomarbeides hvordan en kan oppnå økt oppslutning om disse tiltakene. Videreutvikling av samhandling med lekmannsorganisasjonene for å øke oppslutningen om trosopplæringen, bør tematiseres på den tidligere anbefalte samtalen med organisasjonene. En strategi for økt involvering av foreldre og besteforeldre viser også gode resultater andre steder.

Det er et godt utgangspunkt at så godt som alle trosopplæringstiltakene er gratis, slik at alle har anledning til å delta uavhengig av økonomiske ressurser. Slik fungerer trosopplæringen som åpne og inkluderende arenaer i lokalmiljøet, og er en del av den nødvendige lokale identitetsbyggingen og forankringen.

Oppslutningen om **konfirmasjonen** er høy og stabil på over 80%. Det vitner om et meget solid kvalitetsarbeid som har stor betydning for dagens tenåringer og gir dem nødvendig livshjelp og forankring, og det var løfterikt å samtale med årets konfirmanter i Rakkestad kirke! Det har ikke alltid vært sånn i Rakkestad. Den før nevnte sokneprest Hans Hammond (1782-1792) pleide ikke å legge fingrene imellom når kan karakteriserte konfirmantene: «Dum, gikk nå for fjerde gang», skriver han om en jente som var konfirmant i 1783, og en konfirmant fra en av de store gårdene karakteriserer soknepresten kort og godt som «et fe». Om det var soknepresten eller ungdommen som hadde den største utfordringen, kan saktens diskuteres. Under den meget vitale sokneprest Thorkild Aschehoug, bedret forholdene seg raskt. I 1816 kunne soknepresten melde til biskopen at det da ikke lenger fantes ukonfirmert ungdom over 19 år i bygda, og at de hadde vist «god forfremmelse uti Guds salliggjørende kunnskap».

DEN NORSKE KIRKES INVOLVERING I LOKALSAMFUNNET

Kirken er ikke sendt til seg selv. Den er sendt til verden og menneskene med ordet om Guds nåde og formaning til nestekjærlighet med særlig omsorg for ekskluderte og mennesker som sliter med livene sine. I Norges grunnlov har Den norske kirke fått et samfunnsoppdrag om å være Norges folkekirke. Bispedømmets tredje strategiske mål for Den norske kirke i Borg er derfor at kirken skal være synlig i samfunnet, oppleves som relevant og engasjere seg i menneskers liv.

Dette er ikke noe nytt for kirken, heller ikke i Rakkestad. Den legendariske kapellan og senere sokneprest i Rakkestad gjennom 52 (!) år, Thorkild Aschehoug, satte dype spor etter seg både

i kirke og lokalsamfunn. Som sokneprest var han leder for skole- og fattigvesenet, og fikk brakt det siste i så god stand at det var ingen som lenger behøvde å tigge. For egne midler opprettet han blant et almuebibliotek, fikk ansatt den første utdannede jordmoren i bygda, og var en av de drivende krefter bak opprettelsen av kornmagasinet i nødsåret 1812 som skulle beskytte den fattige befolkningen mot kjøpmennenes utnyttelse: «Hvis det ikke blir satt en skranke for disse blodigler med takst for de uunnværligste fødevarer så som korn, salt og sild (..), så Gud vet hvor vidt de vil drive sin skjendige og umettelige gjerrighet da den nødlidendes gråt og hunger visst ikke anfekter dem», raste den ellers så sindige og korrekte soknepresten.

Diakoni

Aschehoug var selv bondesønn, noe som kan forklare hans sterke solidaritet med den nødlidende bondebefolkningen i Rakkestad. «Prestegården var den største i bygda, og det er tydelig at ingen kom dit uten å få hjelp», konkluderer bygdeboka. Aschehougs iherdige innsats ble også anerkjent av øvrigheten, og i 1812 ble «den aktverdige olding og ridder Aschehoug» utnevnt til ridder av den danske ordenen Dannebrog.

I velferdsstaten er grunnleggende behov sett på som rettigheter myndighetene har plikt til å sikre gjennom tjenesteyting. Dette endrer, men reduserer ikke behovet for **kirkens diakoni** i lokalsamfunnet. Kirkens diakoni er en svært viktig andre- og tredjelinjetjeneste, spesielt for mennesker med særlige behov for ledsagelse i krevende tider. Sokneprest Aschehougs sterke engasjement for befolkning og lokalsamfunn i Rakkestad gir fortsatt viktige inspirasjon til fornyet engasjement for oss alle.

I Den norske kirke består diakoni av nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. Det er svært gledelig å se at diakoni står i sentrum for mye av den virksomheten som i dag drives i Rakkestad sokn, med et vitalt **diakoniutvalg** som jeg møtte i et utvalgsmøte. **Soknediakonen** er synlig og tilstede på en rekke arenaer i lokalsamfunnet. Som det eneste soknet i bispedømmet driver diakoniutvalget egen bruktbuikk, **Bruktbua**. I tillegg til å finansiere den diakonale virksomheten er «bua» en viktig arena for frivillighet, inkludering og arbeidstrening. Bruktbua ble etablert i 1989, og har i aller høyeste grad vist seg å være bærekraftig, ikke minst gjennom en imponerende innsats fra frivillige. Samarbeidet med NAV er meget fremtidsrettet og kan utvides.

Kamp for rettferdighet skjer gjennom Kirkens Nødhjelps **fasteaksjon**, **støtteordninger** til mennesker med begrensede økonomiske ressurser, organisering av bøssebærere til **TV-aksjonen** og deltakelse i det kommunale **politirådet**. Økningen i antall familier med lav inntekt og økte forskjeller også i Rakkestad er et viktig område for samhandling mellom kommunen og lokalkirken.

Nestekjærlighet viser seg blant annet i **sørgesamtalene og gravferdene**, en godt organisert **besøktjeneste**, diakonens ledelse av **Sorg og omsorg** i Indre Østfold og det tette samarbeidet med kommunens **kriseteam**.

Inkluderende fellesskap leveres i **trosopplæringens** mange møteplasser, det kontinuerlige **barne- og ungdomsarbeidet** drevet av organisasjonene, **de internasjonale kvinne- og**

mannsgruppene, fellesskapsgruppene på Lundborg og diakonens tilstedeværelse på **Skautun**.

Arbeidet med å utvikle gudstjenestene og andre menighetsarrangementer som inkluderende felleskap for alle må fortsette. Borg bispedømme har nylig lansert en godkjenningsordning kalt «**Vår inkluderende menighet**». Målet er at kirken tar på alvor sitt oppdrag om å legge til rette for en likeverdig deltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. Jeg vil sterkt anbefale menighetsrådet i Rakkestad å gå inn i denne ordningen. I den sammenheng må det sikres universell tilgjengelighet til alterring og lysglober i kirkerommene.

Vern om skaperverket er tydelig profilert gjennom **Bruktbuas** gjenbruksprofil. Det vil i forlengelsen av dette være meget naturlig at diakoniutvalget og menighetsrådet arbeider for å bli godkjent som «**Grønn menighet**», og gjennomfører tiltakene som kreves for dette.

Kultur

Under visitasen fikk vi en flott innføring i kirkens voksende kulturarbeid under ledelse av kirke- og kulturutvalget, og med Rakkestad kirke som sentral arena. Dette arbeidet omfatter konserter, kunstutstillinger, foredrag og forestillinger særlig for barn. Kulturarbeidet skjer i et dynamisk samarbeid med kommunen, næringslivet, kulturskolen og forskjellige kulturaktører og organisasjoner. Dette er et område som med fordel kan forsterkes i årene fremover.

Kommunikasjon

Kommunikasjon er sentralt i bispedømmets strategi. Dette inkluderer å synliggjøre kirken i lokalsamfunnet, bygge kirkens omdømme og legge til rette for dialog med befolkning og aktører. Det er meget fremtidsrettet når kirken i Rakkestad vil engasjere en medarbeider til å utvikle et mer helhetlig markedsførings- og kommunikasjonsarbeid. Dette inkluderer også en strategi for bruken av **sosiale medier**. Av eksisterende tiltak er **menighetsbladet** som distribueres til alle husstander i kommunen sentralt. Kirkens tydelige tilstedeværelse på **Markens Grøde** er også et glimrende eksempel på offensiv medlemskommunikasjon.

Når kirken i Rakkestad nå har tatt i bruk Den norske kirkes **nettsideløsning**, åpner dette for flere muligheter for kommunikasjon med medlemmene. Digital melding av dåp er allerede nevnt som en mulighet. Nettsidene bidrar også til å styrke felles visuell profil, og ivaretar krav om universell utforming. Både soknet og kirke- og kulturutvalget har egne **Facebook**-profiler, der man blant annet informerer om kommende arrangementer.

Videreutvikling av kirkens involvering i lokalsamfunnet

Rakkestad er et godt sted å bo for mange, i et land som har utviklet den kristne og humanistiske arven til et velfungerende folkestyre. Men også i Rakkestad er det nødvendig for lokalsamfunnet å adressere utfordringer knyttet til menneskers levekår og helse. Kommuneplanens **samfunnsdel** og kommunens **folkehelseoversikt** gir en god beskrivelse av situasjonen i Rakkestad og retning for det som må gjøres. Det er naturlig og nødvendig at kirken i Rakkestad identifiserer tiltak som forsterker det befolkningens tillitsvalgte etter grundig arbeid prioriterer.

I dette arbeidet med å styrke kirkens involvering i lokalsamfunnets utviklingsarbeid for å skape bygder preget av samhold og mangfold, er det gledelig at kommunens ledelse vil invitere kirkens ledelse til et årlig møtepunkt med formannskapet for å drøfte **strategiske muligheter for innholdsmessig samhandling** knyttet opp til kommuneplanen, annerledes enn det daglige samarbeidet om budsjett. Det kan være klokt av lokalkirken å hente inspirasjon fra hvordan kirken i Askim har løst denne type samhandling med kommunen.

Det har gjennom flere år blitt utviklet et forbilledlig samarbeid mellom lokalkirken og den kommunale **helse- og omsorgstjenesten**. Her utfører diakonen en svært viktig både andre- og tredjelinjetjeneste, gjennom tilgjengelighet for beboere og pårørende, og undervisning for ansatte gjennom refleksjonsgruppen «Jeg og døden». Tilbakemeldingene fra helse- og omsorgsetaten er sterke og gode. Lokalkirken har også bidratt med ressurser og kompetanse slik at kommunen kan ivareta sin lovpålagte plikt til å legge til rette for **tros- og livssynsutøvelse** for de som mottar kommunale helsetjenester. Utarbeidelse og kvalitetssikring av prosedyrer, verktøy for kartlegging og individuelle tiltaksplaner vil kunne styrke kvaliteten på denne tjenesten ytterligere. Her har lokalkirken også et større potensiale til å stimulere frivillige til å bistå den som har behov for støtte.

Samtalen med rektorene ved grunnskolene i Rakkestad kommune avdekket at det også er et potensiale for å videreutvikle og forsterke samarbeid mellom **skole og kirke**. Det er bekymringsfullt når skolen melder at flere elever sliter med såkalt «**skole-vegning**». Kirken møter ofte de samme barna, ungdommene og familiene i sorgarbeid og gjennom trosopplæringens og konfirmasjonstidens mange arenaer. Samarbeid er derfor naturlig. Det var meget oppmuntrende å besøke **Verdensklassen** på ungdomsskolen. Der møtte vi barn og ungdom som til tross for erfaringer med destruktive krefter fra krigsområder, viste en ufattelig livskraft.

Det var også fint å være med **4H** i Degerens og se de muligheter som der gis barn og unge til livsutfoldelse og utvikling.

Det er allerede et godt etablert samarbeid mellom kirken og barnehager og skoler i Rakkestad i forbindelse med julegudstjenester, påskevandring og 17.mai. I tillegg besøker prestene skoleklassene med utdeling av Bibler til 5.klassene. Det ligger nå vel til rette å forsterke dette samarbeidet gjennom å utarbeide en **helhetlig rammeplan for skole-kirke-samarbeidet**, som orienterer seg bredt inn mot kompetansemål i alle fag og også bør omfatte ungdomstrinnet.

Arbeidet med inkludering av flyktninger og innvandrere, miljø og klima og samhandling mellom ulike aktører i det sivile samfunnet peker seg ut som andre samarbeidsområder.

Lovpålagt samarbeid kirke-kommune

Samhandlingen mellom kirke og kommune om lovpålagte oppgaver synes godt. Kommunen har bidratt med investeringsmidler slik at alle tre kirkene i dag fremstår i meget god stand. Slik har det ikke alltid vært. I forbindelse med en bispevisitas i 1817 karakteriserer den før nevnte sokneprest Aschehoug Degernes gamle kirke som «ikke vakker», og Os gamle kirke som regelrett «uhyggelig».

Et forhold som imidlertid bør adresseres er kravene til universell utforming på toalettfasilitetene ved Os kirke, samt en oppgradering av servicebygget ved Rakkestad kirke slik at de tilfredsstillers dagens HMS-krav. Ved den planlagte utvidelsen av Rakkestad gravlund er det naturlig å inkludere minnelund og gravsted for andre trossamfunn.

Det er meget bra at det nå legges opp til at kommunestyremøtet i oktober styrker driftsbudsjettet og sikrer at dette opprettholdes på et forsvarlig nivå i årene fremover.

STAB, RÅD OG UTVALG

Fra 1.januar 2016 ble de tre soknene Rakkestad, Os og Degernes slått sammen til **ett sokn** for hele kommunen. Det er opprettet **kirkeutvalg** knyttet til de gamle soknene, og under samtalen med menighetsrådet tirsdag kveld var det tydelig at dette fungerer etter hensikten. Det blir spennende å se hvordan denne nyorganiseringen vil utvikle seg på andre områder. Den kan gi viktig lærdommer til organiseringen av den kirkelige virksomheten i hele bispedømmet.

Menighetsrådet blir frigjort til å drøfte overordnede strategier, samarbeid og tiltak, og får større kapasitet til å delta i det omfattende arbeidet med å utforme Den norske kirke i de nærmeste årene. Samtidig får kirkeutvalgene et større handlingsrom til å drifte aktiviteter knyttet til kirkebyggene og slik styrke samholdet lokalt. En meget viktig rolle som ble løftet opp er å styrke **kirkevert- og dåpsvertfunksjonene**, slik at mennesker som ikke går regelmessig i kirken kan oppleve å bli enda bedre tatt imot.

Menighetsrådet i Rakkestad virker godt utrustet til å håndtere de store og viktige oppgavene som ligger foran. Rakkestad menighetsråd bør vurdere å delta i **muBorg**, som er menighetsutviklingsprosjektet som Borg bispedømmeråd og MF tilbyr lokalkirkene i bispedømmet. Det vil kunne bidra til å styrke helheten i de mange tiltak og arenaer lokalkirken arbeider på. Soknene i Eidsberg er allerede med, så her ligger det godt til rette for erfaringsutveksling.

Visitasen har bekreftet at også her i Rakkestad er kirkens muligheter større enn våre økonomiske ressurser og antall ansatte. Det er derfor gledelig at menighetsrådet nå planlegger å opprette et **økonomiutvalg**. Utvalget bør ha særlig oppmerksomhet mot å videreutvikle kirkens tredje finansieringsbein som inkluderer givertjeneste, ikke-lovpålagte bidrag fra kommune og NAV, og bidrag fra næringslivet og andre.

Mobiliseringen av **frivillige** er en videreføring av det allmenne prestedømmet i en luthersk kirke. Alle dømte skal gis mulighet til å delta i kirkens oppdrag, hver etter sin kapasitet og interesse. Det viser seg at tiltak som styrker familienes mulighet til fellesskap utløser deltagelse. Den såkalte eldrebølgen er også en ressursbølge der mennesker som ikke lenger er i arbeidslivet får mulighet til sosialt samvær og medborgerskap både i kirke og samfunn. Her ligger det en sentral utfordring for menighetsrådet å utvikle relasjoner til andre organisasjoner og lag i lokalsamfunnet.

Rakkestad sokn er velsignet med en svært velfungerende og dyktig gruppe **ansatte**, med sentralt forankret Kristus-tro og konkrete visjoner for kirken. Biskopen har i løpet av visitasen hatt tilsynssamtaler med de vigslede medarbeiderne og hørt prestene forkynde. De vigslede

medarbeiderne er trygt forankret i Den norske kirkes bekjennelse og båret av en dyp motivasjon til å formidle evangeliet i en ny tid og til nye generasjoner. Samtalene med kirkevergen har vist en engasjert og kunnskapsrik administrativ leder for fellesrådets virksomhet. Sokneprest og kirkeverge, sammen med de ansatte, har levert en meget god og lesverdig visitasinnberetning.

Jeg har i løpet av visitasuken gjentatte ganger fått bekreftet at kirken og dens medarbeidere nyter stor respekt og tillit i lokalsamfunnet. Det er ikke mye som minner om tilstanden i 1622 da sokneprest Bårdsen ble stevnet for lagretten fordi han oppførte seg «grovt og ubehøvlet», og kona hans – Apollonia – med «skjellsord og munn overfalt enhver»!

Stor takk til alle som har lagt til rette for et utmerket og godt sammensatt visitasprogram og mange, gode og ikke minst hyggelige samtaler - med utmerket servering!

UTGANG

Den norske kirke i Rakkestad sokn skal fortsette å være en kilde for livstolkning og livshjelp til mennesker i et mangfold av situasjoner.

Den dypeste kilden finner vi i døpefonten, der mennesker her i lokalsamfunnet forenes med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus. Ved nattverdbordet får mennesker næring og styrke for det livet som leves her og nå, og blir stadfestet i håpet om det evige liv. I forkynnelsen av evangeliet og gjennom kirkens kulturarbeid får mennesker hjelp til å leve sine liv i lys av troen, håpet og kjærligheten. Gjennom kirkens diakonale virksomhet blir mennesker omsluttet av Guds kjærlighet, som overgår all forstand, og i trosopplæringen gis mennesker en fordyping av sin tilhørighet.

I fremtiden skal kirken fortsette å være et sted som inkluderer mennesker og gir dem røtter, bekreftelse og identitet. I fellesskap, og under Guds ledelse, skal vi så vandre sammen mot den dagen da Gud skal gjøre alle ting nye. Det er denne Guds fremtid som bærer vår sendelse til menneskene her i Rakkestad, og som kirken gir rom for å erfare i glimt allerede nå.

Må Gud fortsette å velsigne dere på vandringen og med oppdraget!

Atle Sommerfeldt

Borg biskop

Fredrikstad 24.september 2017